

CAPUT LXII.

Quod divina veritas est prima & summa veritas.

I. Part. quest. xvi. art. 5.

EX his autem quæ ostensa sunt, manifeste habetur quod veritas divina sit prima & summa veritas.

1. Sicut enim est dispositio rerum in esse, ita & in veritate, ut patet per Philosophum in II. Metaph. text. com. iv. & hoc ideo quia verum, & ens se invicem consequuntur: est enim verum, cum dicitur esse quod est, & non esse quod non est. Sed divinum esse est primum & perfectissimum. Ergo & sua veritas est prima & summa.

2. Item. Quod per essentiam alicui convenit, perfectissime ei convenit. Sed veritas Deo attribuitur essentialiter, ut ostensum est (cap. lx.) Sua igitur veritas est prima & summa veritas.

3. Præterea. Veritas in nostro intellectu ex hoc est quod adequatur rei intellectæ. Æqualitatis autem causa est unitas, ut patet in V. Metaph. (text. com. xx.) Cum igitur in intellectu divino sit omnino idem intellectus, & quod intelligitur, sua veritas erit prima & summa veritas.

4. Amplius. Illud quod est mensura in unoquoque genere, est perfectissimum illius generis: unde omnes colores mesurantur albo. Sed divina veritas est mensura omnis veritatis: veritas enim nostri intellectus mensuratur à re, quæ est extra animam: ex hoc enim intellectus noster verus dicitur quod consonat rei: veritas autem rei mensuratur ad intellectum divinum: qui est causa rerum, ut infra II. Lib. cap. xxiv. probabitur, sicut veritas artificiorum ad artem artificis: tunc enim vera est arca quando consonat arti. Cum ergo Deus sit primus intellectus, & primum intelligibile, oportet quod veritas intellectus cujuslibet, ejus veritate mesuratur, si unumquodque mensuratur primo sui generis, ut Philosophus tradit in X. Metaph. (text. comm. vii.) Divina igitur veritas est prima, summa, & perfectissima veritas.

CAPUT LXIII.

Rationes voluntium à Deo subtrahere cognitionem singularium.

Sunt autem quidam qui perfectioni divinæ cognitionis singularium notitiam subtrahere nituntur. Ad quod quidem confirmandum septem viis procedunt.

Prima est ex ipsa singularitatis conditione. Cum enim singularitatis principium sit materia signata, non videtur per aliquam virtutem immaterialem singularia posse cognosci, si omnis cognitio per quamdam assimilationem fiat: unde & in nobis illæ solæ potentie singulari apprehendunt quæ materialibus organis utuntur, ut imaginatio, & sensus, & huiusmodi; intellectus autem, quia immaterialis est, singularia non cognoscit. Multo igitur minus intellectus divinus singularium est cognoscitivus, qui maxime à materia recedit; & sic nullo modo videtur quod Deus singularia cognoscere possit. Averroes Lib. de somn. & vig. cap. 111.

Secunda est, quod singularia non semper sunt. Aut igitur semper scientur à Deo, aut quandoque

scientur, & quandoque non scientur. Primum esse non potest: quia de eo quod non est, non potest esse scientia, quæ solum verorum est: ea autem quæ non sunt, vera esse non possunt. Secundum etiam esse non potest, quia divini intellectus cognitio est omnino invariabilis, ut cap. xlv. ostensum est. Aver. Lib. dest. dub. 1. & Avi. tractat. viii. cap. vi. Metaph.

Tertia est ex eo quod non omnia singularia de necessitate proveniunt, sed quædam contingenter: unde de eis certa cognitio haberi non potest, nisi quando sunt: certa enim cognitio est quæ falli non potest; cognitio autem omnis quæ est de contingenti, falli potest, cum futurum est: potest enim evenire oppositum ejus quod cognitione tenetur: si enim non posset oppositum evenire, jam necessarium esset. Unde & de contingentibus futuris non potest esse in nobis scientia, sed conjecturalis æstimatio quædam. Supponere autem oportet omnem cognitionem Dei esse certissimam, & infallibilem, ut supra, cap. lxi. ostensum est: impossibile est etiam quod Deus aliquid de novo cognoscere incipiat, propter ejus immutabilitatem, ut dictum est, cap. xlv. in fin. & cap. lv. & lvi. Ex his igitur videtur sequi quod singularia contingentia non cognoscat. Aver. Lib. dest. ubi sup.

Quarta est ex hoc quod quorumdam singularium causa est voluntas. Effectus autem antequam sit, non potest nisi in sua causa cognosci: sic enim solum esse potest antequam in se esse incipiat; motus autem voluntatis à nullo possunt per certitudinem cognosci nisi à volente, in cuius potestate sunt. Impossibile est igitur quod Deus de huiusmodi singularibus, quæ causam ex voluntate sumunt, notitiam certam habeat.

Quinta est ex singularium infinitate. Infinitum enim, in quantum huiusmodi, est ignotum: nam omne quod cognoscitur, sub cognoscentis comprehensione quodammodo mensuratur; cum mensuratio nihil aliud sit quam quædam certificatio rei mensuratæ, unde omnis ars infinita repudiatur. Singularia autem sunt infinita ad minus in potentia. Impossibile igitur videtur quod Deus singularia cognoscat. (Commentator XII. Metaph. com. li.)

Sexta est ex ipsa vilitate singularium. Cum enim nobilitas scientiæ ex nobilitate scibilis quodammodo pensetur, vilitas etiam scibilis in vilitatem scientiæ redundare videtur. Divinus autem intellectus nobilissimus est. Non igitur ejus nobilitas patitur quod Deus quædam vilissima inter singularia cognoscat. Idem ibid.

Septima est ex malitia quæ in quibusdam singularibus invenitur. Cum enim cognitum sit aliquo modo in cognoscente; malum autem in Deo esse non possit, ut supra, cap. xxxix. ostensum est; videtur sequi quod Deus malum, & privationem omnino non cognoscat, sed solum intellectus qui est in potentia: privatio enim non nisi in potentia esse potest: & ex hoc sequitur quod non habeat Deus de singularibus notitiam, in quibus malum, & privatio invenitur. Idem III. de Anima comm. xxv.

CAPUT LXIV.

Ordo dicendorum circa divinam cognitionem.

AD huius autem erroris exclusionem, ut etiam divinæ scientiæ perfectione ostendatur, oportet diligenter veritatem inquirere circa singula prædictorum

rum, ut ea quæ sunt veritati contraria, repellantur. Primo ergo ostendemus, quod divinus intellectus singularia cognoscit. Secundo, quod cognoscit ea quæ non sunt in actu. Tertio, quod cognoscit contingentia futura infallibili cognitione. Quarto, quod cognoscit motus voluntatis. Quinto, quod cognoscit infinita. Sexto, quod cognoscit qualibet vilia, & minima in entibus. Septimo, quod cognoscit mala, & privationes quaslibet, vel defectus.

CAPUT LXV.

Quod Deus singularia cognoscat.

I. Part. quest. xiv. art. 11.

Primo igitur ostendamus quod singularium cognitio Deo non potest deesse.

1. Ostensum est enim supra cap. xlix. quod Deus cognoscit alia in quantum est causa eis. Effectus autem divini subsistentes sunt res singulares: hoc enim modo Deus causat res, in quantum facit eas esse in actu. Universalis autem non sunt res subsistentes, sed habent esse solum in singularibus, ut probatur in VII. Metaph. text. comm. li. Deus igitur cognoscit res alias à se non solum in universali, sed etiam in singulari.

2. Item. Cognitis principiis ex quibus constituitur essentia rei, necesse est rem illam cognosci, sicut cognita anima rationali, & corpore tali, cognoscitur homo. Singularis autem essentia constituitur ex materia designata, & forma individuata, sicut Socratis essentia ex hoc corpore, & hac anima, ut etiam essentia hominis universalis ex anima, & corpore, ut patet in VII. Metaph. text. comm. xxxiv. unde sicut hæc cadunt in diffinitione hominis universalis, ita illa caderent in diffinitione Socratis, si posset diffiniri. Cuicumque igitur adest cognitio materiæ, & eorum per quæ materia designatur, & formæ in materia individuata, ei non potest deesse cognitio singularis. Sed Dei cognitio usque ad materiam, & accidentia individuata, & formas pertingit: cum enim suum intelligere sit sua essentia, oportet quod intelligat omnia quæ sunt quocumque modo in ejus essentia, in qua quidem virtute sunt sicut in prima origine omnia quæ esse quocumque modo habent, cum sit primum, & universale principium essendi, à quibus materia, & accidens non sunt aliena, cum materia sit ens in potentia, & accidens sit ens in alio. Deo igitur cognitio singularium non deest.

3. Amplius. Natura generis non potest cognosci nisi ejus differentiæ primæ, & passionibus propriæ cognoscantur: non enim perfecte sciretur natura numeri, si par, & impar ignorentur. Sed universale, & singulare sunt differentiæ, vel per se passionibus entis. Si igitur Deus cognoscendo essentiam suam, perfecte cognoscit naturam communem entis, oportet quod perfecte cognoscat universale, & singulare. Sicut autem non perfecte cognosceret universale, si cognosceret intentionem universalitatis, & non cognosceret rem universalem, ut hominem, aut animal; ita non perfecte cognosceret singulare, si cognosceret rationem singularitatis, & non cognosceret hoc vel illud singulare. Oportet igitur quod Deus res singulares cognoscat.

4. Adhuc. Sicut Deus est ipsum suum esse, ita est suum cognoscere, ut ostensum est cap. xlv. Sed ex hoc quod est suum esse, oportet quod in ipso inveniantur omnes perfectiones essendi sicut in prima es-

sendi origine, ut supra cap. xxviii. habitum est. Oportet ergo quod in ejus cognitione inveniantur omnis cognitionis perfectio sicut in primo cognitionis fonte. Hoc autem non esset, si ei singularium notitia deesset, cum in hoc aliquorum cognoscentium perfectio consistat. Impossibile est igitur eum singularium notitiam non habere.

5. Præterea. In omnibus virtutibus ordinatis communiter invenitur quod virtus superior ad plura se extendit, & tamen est unica; virtus vero inferior se extendit ad pauciora, & tamen multiplicatur respectu illorum; sicut patet in imaginatione, & sensu; nam una vis imaginationis se extendit ad omnia quæ quinque vires sensuum cognoscunt, & ad plura. Sed vis cognoscitiva in Deo est superior quam in homine. Quidquid ergo homo diversis viribus cognoscit, intellectu, imaginatione, & sensu; hoc Deus uno suo & simplici intellectu considerat: est igitur singularium cognoscitivus, quæ nos sensu, & imaginatione apprehendimus.

6. Amplius. Divinus intellectus ex rebus cognitionem non sumit, sicut noster, sed magis per suam cognitionem est causa rerum, & mensura ipsarum, ut infra II. Lib. cap. xxiv. ostendetur; & sic ejus cognitio quam de rebus aliis habet, est ad modum practicæ cognitionis. Practica autem cognitio non est perfecta, nisi ad singularia perveniat: nam practicæ cognitionis finis est operatio, quæ in singularibus est. Divina igitur cognitio quam de aliis rebus habet, se usque ad singularia extendit.

7. Adhuc. Primum mobile movetur à motore movente per intellectum, & appetitum, ut supra ostensum est cap. xlv. Non autem posset aliquis motor per intellectum causare motum, nisi cognosceret mobile in quantum natum est moveri secundum locum, hoc est in quantum est hic & nunc, & per consequens in quantum est singulare. Intellectus igitur qui est motor, vel causa primi mobilis, cognoscit primum mobile in quantum est singulare: qui quidem motor vel ponitur Deus, & sic habetur propositum; vel aliquid quod est infra Deum, cujus intellectus si potest cognoscere singulare sua virtute, quod intellectus noster non potest, multo magis hoc poterit intellectus Dei.

8. Item. Agens honorabilis est patiente, & acto, sicut actus potentia. Forma igitur quæ est inferioris gradus, non potest agendo producere suam similitudinem in gradum altiorem; sed forma superior potest producere agendo suam similitudinem in gradum inferiorem; sicut ex virtutibus incorruptilibus stellarum producuntur formæ corruptibiles in istis inferioribus. Virtus autem corruptibilis non potest producere formam incorruptibilem; cognitio autem omnis fit per assimilationem cognoscentis, & cogniti; in hoc tamen differunt, quod assimilatio in cognitione humana fit per actionem rerum sensibilium in vires cognoscitivas humanas; in cognitione autem Dei est è converso per actionem formæ intellectus divini in res cognititas. Forma igitur rei sensibilis, cum sit per suam materialitatem individuata, suæ singularitatis similitudinem producere non potest in hoc quod sit omnino immaterialis, sed solum usque ad vires quæ organis materialibus utuntur. Ad intellectum autem perducitur per virtutem intellectus agentis, in quantum omnino à conditionibus materiæ exiit; & sic similitudo singularitatis formæ sensibilis non potest pervenire usque ad intellectum humanum. Similitudo autem formæ intellectus divini cum peringat usque ad rerum minima ad quæ pertingit sua causalitas, per-

pervenit usque ad singularitatem formæ sensibilis, & materialis. Intellectus igitur divinus potest cognoscere singularia, non autem humanus.

9. Præterea. Sequeretur inconveniens, quod Philosophus I. de Anima text. comm. lxxx. contra Empedoclem inducit, scilicet Deum esse insipientissimum, si singularia non cognoscit, quæ etiam homines cognoscunt.

Hæc autem probata veritas etiam Scripturæ Sacre auctoritate confirmatur: dicitur enim Hebr. 1v. 13. *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus.* Error etiam contrarius excluditur Eccli. xvi. 16. *Non dicas: A Deo abscondar: & ex summo quis mei memorabitur?*

Pater etiam ex dictis, qualiter objectio in contrarium facta non recte concludit. Nam id quo intellectus divinus intelligit, etsi immateriale sit, est tamen & materię, & formæ similitudo, sicut primum principium productivum utriusque.

CAPUT LXVI.

Quod Deus cognoscit ea quæ non sunt.

I. Part. 9. xiv. art. 9.

Secundo ostendendum est quod Deo non deest notitia eorum, etiam quæ non sunt.

1. Ut enim ex supradictis cap. LXVI. patet, eadem est comparatio scientiæ divinæ ad res scitas quæ scibilium ad scientiam nostram. Est autem hæc comparatio scibilis ad nostram scientiam, quod scibile potest esse absque eo quod ejus scientia a nobis habeatur (ut ponit exemplum Philosophus in Prædicamentis cap. ad aliquid, de circuli quadratura) non autem è converso. Talis ergo erit comparatio divinæ scientiæ ad res alias, quod etiam non existentium esse potest.

2. Item. Cognitio divini intellectus comparatur ad res alias sicut cognitio artificis ad artificia, cum per suam scientiam sit causa rerum. Artifex autem suæ artis cognitione, etiam ea quæ nondum sunt artificia, cognoscit: formæ enim artis ex ejus scientia effluit in exteriorem materiam ad artificiariorum constitutionem: unde nihil prohibet in scientia artificis esse formas quæ nondum exterius prodierunt. Sic igitur nihil prohibet, Deum eorum quæ non sunt, notitiam habere.

3. Præterea. Deus cognoscit alia à se per essentiam suam, in quantum est similitudo eorum quæ ab eo procedunt, ut ex supradictis cap. LIV. patet. Sed cum essentia Dei sit infinitæ perfectionis, ut supra cap. XLII. ostensum est, quælibet autem alia res habeat esse, & perfectionem terminatam; impossibile est quod universitas rerum aliarum adæquet essentia divinæ perfectionem. Extendit igitur se vis suæ representationis ad multo plura quam ad ea quæ sunt. Si igitur Deus totaliter virtutem, & perfectionem essentia suæ cognoscit, extendit se ejus cognitio non solum ad ea quæ sunt, sed etiam ad ea quæ non sunt.

4. Amplius. Intellectus noster secundum illam operationem qua cognoscit quod quid est, notitiam habere potest etiam eorum quæ non sunt actu: potest enim equi, vel leonis essentiam comprehendere omnibus hujusmodi animalibus interemptis. Intellectus autem divinus cognoscit ad modum cognoscentis quod quid est, non solum definitiones, sed etiam enuntiabilia, ut ex supradictis cap. LIX. patet. Potest

igitur etiam eorum quæ non sunt, notitiam habere.

5. Adhuc. Effectus aliquis in sua causa præcognosci potest, etiam antequam sit, sicut cognoscit Astrologus eclipsim futuram ex consideratione ordinis cælestium motuum. Sed cognitio Dei est de rebus omnibus per causam: se enim cognoscendo, qui est omnium causa, alia quasi suos effectus cognoscit, ut supra cap. XLIX. ostensum est. Nihil igitur prohibet quin etiam quæ nondum sunt cognoscatur.

6. Amplius. Intelligere Dei successionem non habet, sicut nec ejus esse. Est igitur totum simul semper manens, quod de ratione æternitatis est; temporis autem duratio successionem prioris, & posterioris extenditur. Proportio igitur æternitatis ad totam temporis durationem est sicut proportio indivisibilis ad continuum, non quidem ejus indivisibilis quod terminus continui est, quod non adest cuilibet parti continui (hujus enim similitudinem habet instans temporis) sed ejus indivisibilis quod extra continuum est, cuilibet tamen parti continui, sive puncto in continuo signato coexistit: nam cum tempus motum non excedat, æternitas quæ omnino extra motum est, nihil temporis est. Rursum, cum æterni esse nunquam deficiat cuilibet tempori, vel instanti temporis præsentialiter adest æternitas: cujus exemplum utcumque in circulo est videre: punctum enim inter circumferentias signatum, etsi indivisibile sit, non tamen cuilibet puncto alii secundum situm coexistit simul: ordo enim situs continuitatem circumferentiæ facit; centrum vero quod est extra circumferentiam, ad quodlibet punctum in circumferentia signatum directe oppositionem habet. Quidquid igitur in quacumque parte temporis est, coexistit æterno, quasi præsens eidem, etsi respectu alterius partis temporis sit præteritum, vel futurum. Æterno autem non potest aliquid præsentialiter coexistere nisi toti: quia successionis durationem non habet. Quidquid igitur per totum decursum temporis agitur, divinus intellectus in tota sua æternitate intuetur quasi præsens: nec tamen quod quadam parte temporis agitur, semper fuit existens. Relinquitur igitur quod eorum quæ secundum decursum temporis nondum sunt, Deus notitiam habet.

Per has igitur rationes apparet quod Deus non entium notitiam habet; non tamen omnia non entia eandem habent habitudinem ad ejus scientiam: ea enim quæ non sunt, nec erunt, nec fuerunt, à Deo sciuntur quasi ejus virtuti possibilis. Unde non cognoscit ea ut existentia aliquo modo in seipsis, sed existentia solum in divina potentia; quæ quidem à quibusdam dicuntur à Deo cognosci secundum notitiam simplicis intelligentiæ. Ea vero quæ sunt præsentia, præterita, vel futura nobis cognoscit Deus secundum quod sunt in potentia sua, & in propriis causis, & in se ipsis: & horum cognitio dicitur notitia visionis. Non enim Deus rerum quæ apud nos nondum sunt, videt solum esse quod habent in suis causis, sed etiam illud quod habent in se ipsis; in quantum ejus æternitas est præsens sua indivisibilitate omni tempori; & tamen omne esse quocumque rei Deus cognoscit per essentiam suam: nam sua essentia est representabilis secundum multa quæ non sunt, nec erunt, nec fuerunt: ipsa etiam est similitudo virtutis cujuslibet causæ, secundum quam præexistunt effectus in causis: esse etiam cujuslibet rei quod habet in se ipsa, est ab ea exemplariter deductum. Sic igitur non entia cognoscit Deus; in quantum aliquo modo habent esse vel in potentia Dei, vel in causis suis, vel in se ipsis: quod rationi scientiæ non obsistit.

His

His autem quæ præmissa sunt, etiam Scripturæ Sacre auctoritas testimonium perhibet: dicitur enim Eccli. xxiiii. 29. *Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita; sicut & post perfectum (1) cognoscit omnia: & Hierem. I. 5. Priusquam te formarem in utero, novi te.*

Pater autem ex prædictis quod non cogimur dicere, sicut quidam dixerunt, Deum universaliter singularia cognoscere, quia cognoscit ea in causis universalibus tantum; sicut qui cognosceret eclipsim hanc, non prout hæc, sed prout provenit ex oppositione; cum ostensum sit cap. LV. quod divina cognitio se extendit ad singularia prout sunt in se ipsis.

CAPUT LXVII.

Quod Deus cognoscit singularia contingentia futura.

EX his autem jam aliquo modo patere potest quod contingentium singularium ab æterno Deus infallibilem scientiam habuit; nec tamen contingentia esse desistunt.

1. Contingens enim certitudini cognitionis non repugnat, nisi secundum quod futurum est, non autem secundum quod præsens est: contingens enim cum futurum est, potest non esse; & sic cognitio æstimantis ipsum futurum esse, falli potest: fallitur enim, si non erit quod futurum esse æstimavit: ex quo autem præsens est, pro illo tempore non potest non esse; potest autem in futurum non esse. Sed hoc non jam pertinet ad contingens prout præsens est, sed prout futurum est; unde nihil certitudini sensus deperit quum quis videt currere hominem, quamvis hoc dictum sit contingens. Omnis igitur cognitio quæ supra contingens fertur prout præsens est, certa esse potest. Divini autem intellectus intuitus ab æterno fertur in unumquodque eorum quæ temporis cursu peraguntur, prout præsens est, ut supra cap. LXVI. ostensum est. Relinquitur igitur quod de contingentibus nihil prohibet Deum ab æterno scientiam infallibilem habere.

2. Item. Contingens à necessario differt, secundum quod unumquodque in sua causa est: contingens enim sic in sua causa est ut non esse ex ea possit, & esse; necessarium autem ex sua causa non potest non esse: secundum id vero quod utrumque horum in se est, non differt quantum ad esse supra quod fundatur verum: quia in contingenti secundum id quod in se est, non est esse, & non esse, sed solum esse; licet in futurum contingens possit non esse. Divinus autem intellectus ab æterno cognoscit res non solum secundum esse quod habent in causis suis, sed etiam secundum esse quod habent in se ipsis. Nihil igitur prohibet ipsam habere æternam cognitionem de contingentibus infallibilem.

3. Amplius. Sicut ex causa necessaria sequitur effectus certitudinaliter, ita ex causa contingentii completa, si non impediatur. Sed cum Deus cognoscat omnia, ut ex supradictis cap. L. patet, scit non solum causas contingentium, sed etiam ea quibus possunt impediri. Scit igitur per certitudinem an contingentia sint, vel non sint.

4. Adhuc. Effectum excedere suam causam perfectionem non contingit, interdum tamen ab ea deficit: unde cum in nobis causetur cognitio ex rebus, contingit interdum quod necessaria non per modum necessitatis cognoscimus, sed probabilitatis. Sicut au-

tem apud nos res sunt causa cognitionis, ita divina cognitio est causa rerum cognitarum. Nihil igitur prohibet ea in se contingentia esse de quibus Deus necessariam scientiam habet.

5. Præterea. Effectus non potest esse necessarius, cujus causa est contingens: contingit enim effectum esse, remota causa. Effectus autem ultimi causa est & proxima, & remota. Si igitur proxima fuerit contingens, ejus effectum contingentem oportet esse, etiam si causa remota necessaria sit; sicut plantæ non necessario fructificant, quamvis motus Solis sit necessarius, propter causas intermedias contingentes. Scientia autem Dei etsi sit causa rerum scitarum per ipsam, est tamen causa remota (2) earum. Igitur necessitati scitorum contingentia non repugnant, cum contingat causas intermedias contingentes esse.

6. Item. Scientia Dei vera non esset, & perfecta, si non hoc modo res evenirent sicut Deus eas evenire cognoscit. Deus autem, cum sit cognitor totius esse, cujus est principium, cognoscit unumquemque effectum non solum in se, sed etiam in ordine ad quaslibet suas causas proximas. Ordo autem contingentium ad suas causas proximas est ut contingenter ex eis proveniant. Cognoscit igitur Deus aliqua evenire, & contingenter evenire: sic igitur divinæ scientiæ certitudo, & veritas rerum contingentiam non tollit.

Pater igitur ex dictis quomodo objectio cognitionum contingentium in Deo repugnans sit repellenda: non enim posteriorum variatio prioribus variabilitatem inducit, cum contingat ex causis necessariis primis effectus ultimos contingenter producere. Res autem à Deo scitæ, non sunt priores ejus scientiæ, sicut apud nos est; sed sunt ea posteriores: non enim sequitur, si id quod est à Deo scitum, variari potest, quod ejus scientia possit falli, vel qualitercumque variari. Secundum consequens igitur decipimur. Sed quia nostra cognitio rerum variabilium variabilis est, propter hoc in omni cognitione hoc necessario accedere putatur.

Rursum, quum dicitur, Deus scit, vel scivit hoc futurum; medium quoddam accipitur inter divinam scientiam & rem scitam, scilicet tempus in quo est locutio; respectu cuius id quod à Deo scitum dicitur, est futurum; non autem respectu divine scientiæ est futurum, quæ in momento æternitatis existens, ad omnia præsentialiter se habet, respectu cuius, si tempus locutionis de medio subtrahatur, non est dicere hoc esse cognitum, quasi non existens; ut locum habeat quæstio, qua queritur, an possit non esse; sed sic cognitum diceretur à Deo ut jam in sua essentia visum: quo posito non remanet prædictæ quæstioni locus: quia quod jam est, non potest quantum ad illud instans non esse. Deceptio igitur accidit ex hoc quod tempus in quo loquimur, coexistit æternitati; vel prout tempus præteritum, quod designatur cum dicitur, Deus scivit. Unde habitudo temporis præteriti, vel præsentis ad futurum, æternitati attribuitur; quod omnino ei non competit; & ex hoc accidit secundum accidens falli, ut in rebus futuris hoc.

Præterea, si unumquodque à Deo cognoscitur sicut præsentialiter visum, sic necessarium est scire quod Deus cognoscit; sicut necessarium est scire sedere ex hoc quod sedere videtur. Hoc autem non necessarium est absolute, velut à quibusdam dicitur, necessitate consequentis, sed sub conditione, vel necessitate consequentiæ: hæc enim conditionalis est necessaria: Si videtur sedere, sedet: unde etsi condi-

(1) Vulgata respicit, (2) Al. ejus, (3) ob omnia videtur ab, (4) dicitur si videtur ab, (5) dicitur si videtur ab, (6) dicitur si videtur ab, (7) dicitur si videtur ab.